

celoto skupaj sklada) predstavlja najpred posamezne sklone, kakor se naj ložeje razumeva, namreč naj poprej 4.ga, ki se naj ložeje razumeva, potem 3.ga in 2.ga, potem še le predstavlja pod št. XV. popolno sklanjanje členov, imen in osebnih zamikov, ko so že učenci v neštivilnih zgledih vidili, kako se rabijo imena v raznih sklonih; potem takem tudi nekoliko ložeje razumejo vzrok, zaradi ktereга spreminjati morajo se imena, to je jezikoslovne postave. Stare slovnice deržale so se pa analitične poti, predstavljalje so celoto, potem se je pa razkrojevalo. Spretni učenik posluževal se bo pa tiste poti, po kateri bo prej do namena prišel.

Tisto vodilo pa, da se iz 1. sklona množ. št. spoznati more, kako se ime sklanja, veljá še tudi sedaj, saj je v podlagu vsem vodilom, kajti pri vsakem sklonu se govori: tiste imena, ktere imajo v množnem številu te ali take končavke, dobivajo te ali take končavke v tem ali v drugem sklonu. Zdi se mi pa, da so otroci po starem načinu, ložeje razumevali imena po raznih sklonih in skljanjah razločevati, kakor sedaj, ako se jim notranja vez med posameznimi skloni in popolnim sklanjanjem ne dopové. Nekdaj so učenci prav dobro znali razločevati, pod katero sklanjavo da spada ime — se vé da mehanično; zakaj pa da se tako delati mora, zavedel se vsaj jaz v tisti dobi nikdar nisem. Bilo je vse to le za spomin. To naj veljá zastran „opomb“ po vseh treh sklonih, ktere gramatika obdeluje.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanju.

XXXVI.

U. Midva sva govorila in pisala v poslednjem razgovoru tisuč; na zadnji strani tvojega poslednjega lista je pa brati: „k tisočletni jubilejni slovesnosti pokristijanjenja“.

T. Res pišejo vse križem sedaj tisuč sedaj tisoč, kakor tudi temuč in temoč.

U. Prav, da me spomniš, ker sem te ravno zavolj te besede že mislil poprašati.

T. V staroslovenskem je bilo tijsûšta ali tisûsča

ženskega spola, kakor še sedaj menda v ruskem (tjsešta, tisjašča) in hrov. serbskem (tisuća, dvě tisuće, pet tisućah..), v českem (tisjuc, tisíc, na tisíce) je moškega spola; v novoslovenskem se ni sklanjalo v 16. veku, kakor piše Miklosič (tisoč).

U. Kakor se meni zdi, se pa v novoslov. zdaj sklanja. Kolikrat sem že čul p.: ne premore nobenega tisuća, šteje toliko tisučev, s toliko tisuči jo je pobegnil itd.

T. Tudi jezer ali jezero (iz madj. ezer) se je v 16. stoletji in še pozneje rabilo nesklanljivo: štiri jezer, štirim jezer; dve jezero, pet jezero, deset jezero, štiri jezero; vendar tudi: deset jezer, z deset jezermi, četiri jezera, pet jezer, z desetimi jezermi itd. (Mikl. pg. 184.) Tako se tudi v novosl. po moji misli prav in lepo reče: tisuč, *a*, *ev*..; tisučni, tisučnik, tisučnica slovanska (millenarium slavicum).

U. Zakaj pa ne pišes tisoč, tisočnica, tisočletnica?

T. Ker nobeni drugi Slovani ne pisarijo tisoč, pa tudi jaz ne maram; pišem torej raji tisuč, kakor pišejo bližnji naši bratje ob jugu, Serbi in Hrvatje.

U. Morebiti iz ravno tega razloga pišes temuč, ne pa temoč? Kako razlagajo to besedico?

T. *a)* Iz dajavnega temu (ta, tega) s pritaknjem *č* (Metelko), in pisati se mora temuč ne pa temoč; *b)* iz tem več (Miklosič), in *ve* se spremeni v *u* ne pa v *o*, kakor tolikrat post.: ven - zunej, dveri - duri, skverniti - skruniti, brevno - bruno itd. (cf. XXXI. in VIII.)

XXXVII.

U. Niso, nejso in celo nêso sem že vidil, vendar si te različne pisave razlagati ne znam.

T. Nikavnica v slovenskem je *ne*, ktera se z imeni, s prilogi in terpivnimi deležji sklepa: snaga - nesnaga, umen - neumen, znan - neznan; pa tudi, zdaj pač bolj poredkoma, *ni*; nekđaj pa je bilo celo navadno (*ni* - *ni*, *nili* - *niti*, *nec* - *neque*): ne znamo *ni* plavati, *ni* jahati; kjer jih *ni* molji, *ni* erja ne sné. cf. Dalmatin.

U. Da Dolenec pravi nejso ali najso, to vem; ali tega ne vem, kako se more pisati nêso.

T. Res se sliši nižje po Dolenskem bolj nêso - nejso, po Gorenskem pa niso. Sostavljeno je iz *ne* in *jesem*, torej

nejesem, nejesi, nejest itd.; to smo skrajšali sčasomav nejsem, nësem, nisem, nisi in v 3. osebi le *nī* namesti nije, kakor se drugod po Slovanskem tudi govori. V 3. osebi množ. števil. se je že v staroslovenskem pisalo le *sūt'* ne pa *jesūt'*, torej nikavno *nēs o* po Miklosičevem znamenju visocega *e* (jat), kakor sem ti že unkrat omenil. On namreč piše *nēsem, nēsi, nēso*, kakor *nēmam, nēmaš* iz *ne imam, ne imaš* itd.

U. Ni davno, kar se je nekdo hudo hudo jezil nad to zmešnjavo, da človek zdaj ne vé, pri čem je zastran naglasaka in naglaševanja. Doslej smo izgovarjali *ē* globoko kakor v *ne sem* (fero), *ne si* (fer); odslej bi ga mógli pa visoko ali kakor dvoglasnik. Ze tako je pravo slovensko branje in naglaševanje tujcem težave delalo, zdaj je pa še domače zbegalo!

T. Kaj se tako huduješ, sej tudi jaz ne poterdim tega pisanja (*nēs em, nēsi, nē, nēs o*). Res v sedanjem pravopisu izreke na tanko zaznamvati ne moremo; Metelko jo je na tanko določil. Pomagajmo si, kakor se da. Ker je pisanje *nēsem* ali *nesem* zlasti, odkar pišemo *sem* namesti *sim* (*nesim*), *nesi*, *neso* dvomno in zapeljivo, *nejsem* *nej si*, *nej*, ali celo *nej so* preposebno in preokorno, torej pišimo po moji misli po gorenski izreki *nisem, nisi, ni, niso*, in — dvombe zginéjo.

U. Res so se slovenski pisatelji te pisave sploh poprijeli; ali pa imamo še katero priliko ali enakost z njo v slovenskem jeziku?

T. Prašaš! Ali ne veš, da je *ne* djavno ali terdivno, *nī* pa nikavno? Primeri *nekdo* — *nikdo* (*nihče, nisče*), *nekaj* — *nikaj* (*nič*), *nekje* — *nikjer*, *nekamo* — *nikamor*, *nekod* — *nikodar*, *nekako* — *nikakor*, *nikar* — *nikarte* itd. Kakor v teh besedah, zanikuje tudi v *nisem, nimam*.

U. Poprej si rekel, da se *ne* z imeni, s prilogi in ter-pivnimi deležji sklepa ali skupaj piše; kako pa *nī*, ali se tudi sicer z glagoli v pisanji stika?

T. Stika se *ne* in *nī*, toda le v treh glagolih: *nisem, nimam* in *nočem* iz *ne-jsem, ne-imam, ne-hočem, ne-očem, nočem*, pa tudi *nečem* — naravnost iz *ne* in *čem, češ, če*, in celo *notel, notla* namesti *ne-hotel, ne-hotla, ne-otla, hoté noté, nam. nehoté* itd. Primeri tudi *nobeden, noben, nobenkrat*. Napčna je torej pisava: *ne sem ga vidil, ne je prišel, ali pa: je ne prišel* itd.

U. Prav, da vem: nisem, nimam, nočem ali nečem; sicer pa ne znam, ne vem, ne morem, ne smem, ne delam itd.

Zlati Abecednik.

Nekaj za pisne zglede, narekovanje in za splošno rabo.

(Konec.)

J.

„Jabelko ne pade daleč od jablane.“

Kakoršni so stari, taki so radi tudi mladi. Vendar se ta pregovor ne uresničuje vselej. Dobra izreja prerodi vsega človeka.

K.

„Kakor se posoduje, tako se povračuje.“

Če bližnjemu radi dobro storimo, bodo tudi drugi nam radi dobro storili. Kdor pa se za druge ne meni, se tudi drugi za njega ne menijo.

„Kakor ptica, taka je pesem.“

Kakoršen je človek, tako se obnaša, govori in dela. Dobri dela dobro, slabi, slabo.

„Kakor šivljenje, taka je smert.“

Kakor kdo živi — dobro ali slabo —, tako tudi umerje — srečno ali nesrečno.

L.

„Laš ima kratke noge.“

Kdor laže, ga kmali spoznajo; zato si lažnik ne pomaga veliko.

„Lenoba gnjusoba.“

Ni gerdo, če je človek reven; gerdo, zelo gerdo pa je, če je len, da noče pridno delati.

M.

„Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba.“

Če se mlad ne učiš in ne navadiš delati, boš vedno neveden in neroden, kamor koli greš.

„Mladost norost.“

Mladosti je prirojeno, da rada živi samopašno. Toda